

БАШКЫ РЕДАКТОРДОН

1975-ж. түзүлгөн КР УИАнын Сейсмология институту – анда Кыргызстандагы сейсмикалык коопсуздукту камсыздоо маселеси боюнча фундаменталдык жана колдонмо изилдөөлөр жүргүзүлүүчү алдыңкы илимий уюм. Ал өлкөнүн Улуттук сейсмологиялык кызматынын ролун аткарат, сеймотуруктуу курулуш боюнча ченемдик документтерди иштеп чыгууга катышат. Институт сейсмологиялык байкоо жүргүзүүлөрдүн бирдиктүү дүйнөлүк түйүнүнө кирет, Борбордук Азиянын жер титирөөлөрү боюнча материалдарды жыйноо жана иштеп чыгуу, ушул аймакты сейсмикалык райондоштуруу жана сейсмикалык коопсуздук карталарын түзүү боюнча Координациялык макамга ээ, Эл аралык изилдөөчүлүк геодинамикалык борбордун – Бишкек божомолдоо полигонунун (IRC-GPG) тендеш уюштуруучусу болуп саналат, анда KNET түйүнүнүн 10 телеметрикалык станциялары иш алып барышат.

Институттун курамында сегиз илимий-изилдөөчүлүк лабораториялар бар. Институттун эксперименталдык базасы: анын алдында сейсмикалык (KRNET), геомагниттик, гидрогеодинамикалык, гидрохимиялык станцияларды камтыган Сейсмикалык мониторинг борбору; Айкын убакыт ыргагында байкоо пункттарынан Кыргызстандын аймагында жана ага чектеш жайгашкан өлкөлөрдүн жакын жаткан райондорунда болуп өткөн жер титирөөлөр жөнүндө маалымат бериле турган Маалыматтарды иштеп чыгуу борборун камтып турат. Сейсмологиялык маалыматтарды иштеп чыгуу Эл аралык сейсмологиялык борборлордо иштелип чыккан жана колдонулуп жаткан, бирок биздин аймакка ыңгайлаштырылган программалык комплекстердин негизинде жүргүзүлөт.

Институттун жамаатынын алдына коюлган жана чечилип жаткан негизги илимий милдеттер, төмөнкүлөргө багытталган:

- сейсмикалык коркунучка баа берүү жана сейсикалык райондоштуруунун жана микрорайондоштуруунун комплекстүү кондициялык ар түрдүү масштабдагы карталарын түзүү;
- сейсмикалык режимди жана анын Тянь-Шандын геодинамикалык өзгөчөлүктөрү менен байланышын изилдөө;
- жер титирөөлөрдүн божомолдоолору жана күтүлүүчү сейсмокатастрофалардын райондорунун мүмкүн болгон карталарын түзүү;
- жер титирөөлөрдүн кыртыштарга жана курулуштарга тийгизген таасиринин параметрлеринин чоңдуктарына баа берүү жана сейсмикалык тобокелдикти төмөндөтүү боюнча сунуштарды иштеп чыгуу.

Практика жүзүндө илимий иштеп чыгууларды ишке ашыруу Сейсмология институтунун ишмердигинин башкы стратегиялык багыттарынын бири бойдон калууда: республиканын тиешелүү уюмдарына жана министрликтерине «Кыргыз Республикасынын аймагынын сейсмикалык райондоштуруу карталары» (масштабы 1:1 000 000) жана анын айрым аймактарынын – Чүй, Ысык-Көл, Оштун (масштаб 1:500 000), дээрлик бардык шаарлады жана ири

кыштактарды микросейсмикалык райондоштуруу, бир катар өнөр жай аянттарынын жана гидротехникалык курулмалардын карталары түзүлгөн жана ишке киргизилген, алар тургузулуп жаткан имараттардын жана курулмалардын сейсмоструктуулугун эсептеп чыгууга мүмкүндүк берет. Жер титирөөлөрдү божомолдоо тармагында күчтүү жер титирөөлөрдүн узак мөөнөттүү жана орто мөөнөттүү божомолдоосу үчүн моделдер иштелип чыккан, ар түрдүү убакыт мезгилдери үчүн мүмкүн болгон сейсмикалык коркунуч карталары түзүлгөн. Өзүнө башкалар менен катар Тянь-Шандын жер титирөөлөр каталогун амтып турган, байыркы замандан азыркы учурга чейинки жер титирөөлөрдүн негизги параметрлери тууралуу маалыматты камтыган унификацияланган маалыматтар банкы түзүлгөн. Институттун өкүлдөрү «Глобалдык сейсмикалык коркунуч карталарын (GSHAP)» жана «Дүйнөнүн активдүү жараңкаларынын карталарын» түзүүгө катышышкан, жыл сайын басылып чыгуучу «Евразиянын жер титирөөлөрү» басылмасына катышышат.

Сунушталып жаткан «КР УИАнын Сейсмология институтунун Жарчысы» интернет-журналы, андан окурмандар жогоруда эскертилген милдеттерди чечүүдө Институттун окумуштуулары тарабынан жүргүзүлүп жаткан фундаменталдык жана колдонмо изилдөөлөрдүн жыйынтыктары менен тааныша турган басылма болуп калмакчы. Бирок биз журналыбызда жарыялоону ниет кылып жаткан макалалар тизмеси, сын-пикирдүү баяндамалар жана башка илимий материалдар Сейсмология институтунун гана изилдөөчүлөрүнүн эмгектери менен чектелип калбайт. Биз биргелешип иш алып барууга илимдин чектеш болгон, кандайдыр бир жолдор менен жер титирөөлөрдүн даярдалуу процесстери же болбосо жер көчкү, таш кулоо, урап калуу жана башка ушул сыяктуу талкалоочу окуялардан кийин активдештириле турган процесстерди изилдөөгө байланышкан илимдердин изилдөөчүлөрүн чакырабыз. Андан тышкары, биздин журналыбызда заманбап геодинамиканын жана жалпы геологиянын, глобалдык геодезиянын жана түзүмдүк геологиянын, геоморфологиянын жана активдүү тектониканын жалпы теоретикалык жана талаш болгон маселелерине тиешелүү болгон материалдар жарыяланышы ыктымал.

Мен, илимдин ар түрдүү тармактарынын адистеринин биргелешип иш алып баруусу, илимдин жер титирөөлөрдүн даярдалуусуна байланышкан процесстерди изилдөөдөгү татаал иште алдыга жылууга жана жер силкинүү кесепеттерин төмөндөтүүгө жардам берет деп үмүттөнөм.

г-м. и. д. **Абдрахматов К.Е.**
КР УИАнын Сейсмология Институтунун Директору

ОТ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

Институт сейсмологии НАН КР, созданный в 1975 г., - ведущая научная организация, где ведутся фундаментальные и прикладные исследования по проблеме обеспечения сейсмической безопасности в Кыргызстане. Он играет роль Национальной сейсмологической службы страны, участвует в разработке нормативных документов по сейсмостойкому строительству. Институт входит в единую мировую сеть сейсмологических наблюдений, имеет статус Координационного центра по сбору и обработке материала по землетрясениям Центральной Азии, составлению карт сейсмического районирования и сейсмической безопасности данного региона, является соучредителем Международного исследовательского геодинамического центра – Бишкекского прогностического полигона (IRC-GPG), на котором функционируют 10 телеметрических станций сети KNET.

В составе Института восемь научно-исследовательских лабораторий. Экспериментальная база Института включает: Центр сейсмического мониторинга, в подчинении которого находится сеть сейсмических (KRNET), геомагнитных, гидрогеодинамических, гидрохимических станций; Центр обработки данных, куда в режиме реального времени передаются с наблюдательных пунктов данные о землетрясениях, произошедших как на территории Кыргызстана, так и в прилегающих районах, граничащих с ним стран. Обработка сейсмологических данных ведётся на основе программных комплексов, разработанных и используемых в Международных сейсмологических центрах, но адаптированных для нашего региона.

Основные научные задачи, поставленные и решаемые коллективом Института, направлены на:

- оценку сейсмической опасности и составление комплексных кондиционных разномасштабных карт сейсмического районирования и микрорайонирования;
- изучение сейсмического режима и его связи с геодинамическими особенностями Тянь-Шаня;
- прогноз землетрясений и составление вероятностных карт районов ожидаемых сейсмокатастроф;
- оценку величин параметров воздействий землетрясений на грунты и сооружения и разработку рекомендаций по снижению сейсмического риска.

Реализация научных разработок в практику остаётся одним из главных стратегических направлений деятельности Института сейсмологии: составлены и внедрены в соответствующие организации и министерства Республики «Карты сейсмического районирования территории Кыргызской Республики» (масштаб 1:1 000 000) и отдельных её регионов – Чуйского, Иссык-Кульского, Ошского (масштаб 1:500 000), микросейсмического районирования территорий практически всех городов и крупных посёлков, ряда промплощадок и гидротехнических сооружений, которые позволяют рассчитывать возводимые здания и сооружения в плане сейсмостойкости. В области прогноза землетрясений раз-

работаны модели для долго- и среднесрочного прогноза сильных сейсмособытий, составлены карты вероятностной сейсмической опасности для различных временных периодов. Создан унифицированный банк данных включающий в том числе и каталог землетрясений Тянь-Шаня, содержащий информацию об основных параметрах землетрясений с древнейших времен по настоящее время. Представители Института приняли участие в составлении «Карты глобальной сейсмической опасности (GSHAP)» и «Карты активных разломов мира», участвуют в ежегодном издании «Землетрясения Евразии».

Предлагаемый интернет-журнал «Вестник Института сейсмологии НАН КР» будет тем изданием, где читатели смогут ознакомиться с результатами фундаментальных и прикладных исследований, проводимых учеными Института в свете решения вышеупомянутых задач. Однако список статей, критических обзоров и других научных материалов, которые мы намереваемся публиковать в нашем журнале, не будет ограничиваться работами только исследователей из Института сейсмологии. Мы приглашаем к совместной работе исследователей в смежных областях науки, так или иначе связанных с процессами подготовки землетрясений или же с изучением процессов, активизирующихся после разрушительных событий, такими как оползни, обвалы, камнепады и другие. Кроме того, в нашем журнале могут быть опубликованы материалы, касающиеся более общих теоретических и спорных вопросов современной геодинамики и общей геологии, глобальной геодезии и структурной геологии, геоморфологии и активной тектоники.

Я надеюсь, что плодотворная совместная работа специалистов из различных областей науки поможет продвинуться вперед в сложном деле изучения процессов, связанных с подготовкой землетрясений и поможет снизить их последствия.

д. г-м. н., профессор **Абдрахматов К.Е.**
Директор Института сейсмологии НАН КР